

Podstawy psychologii dla nauczycieli cz. 1 (wykład)
Sylabus zajęć

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Historia	Cykl dydaktyczny 2023/24
Specjalność NAUCZYCIELSKA	Kod zajęć 18HISNS.12KU.01337.23
Jednostka organizacyjna Wydział Historii	Języki wykładowe polski
Poziom studiów studia pierwszego stopnia	Obligatoryjność Obowiązkowy specjalnościowy
Forma studiów studia stacjonarne	Blok zajęciowy Przedmioty kierunkowe uzupełniające
Profil studiów profil ogólnoakademicki	
Koordynator zajęć	Joanna Matejczuk
Prowadzący zajęcia	Joanna Matejczuk
Okres Semestr 2	Forma zajęć / liczba godzin / forma zaliczenia • Wykład: 30, Egzamin
	Liczba punktów ECTS 2

Cele kształcenia dla zajęć

Kod	Cel
C1	poszerzenie wiedzy o funkcjonowaniu człowieka w ramach wybranych koncepcji psychologicznych
C2	rozwinięcie samodzielnego, twórczego i krytycznego myślenia na temat uwarunkowań i konsekwencji zachowania człowieka w różnych sytuacjach społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji szkolnej
C3	zwiększenie gotowości do praktycznego wykorzystania wiedzy psychologicznej w codziennej pracy nauczyciela
C4	wykształcenie umiejętności rozpoznawania i analizy czynników ryzyka oraz czynników sprzyjających w procesie rozwoju, uczenia się i wychowania (ze szczególnym uwzględnieniem dzieci w wieku szkolnym)
C5	uwrażliwienie na wielość i różnorodność uwarunkowań procesu rozwoju, uczenia się i wychowania (ze szczególnym uwzględnieniem dzieci w wieku szkolnym)
C6	poszerzenie świadomości na temat roli nauczyciela w rozwoju dzieci, młodzieży i funkcjonowaniu szkoły jako organizacji (ze szczególnym uwzględnieniem dzieci w wieku szkolnym)
C7	zwiększenie wrażliwości etycznej i postaw prospołecznych w procesie identyfikacji z rolą zawodową nauczyciela

Wymagania wstępne

Główną ideą zajęć jest przygotowanie, zbudowanie funkcjonalnego rusztowania, do samodzielnego krytycznego i twórczego myślenia studenta/studentki o zastosowaniach psychologii w praktyce szkolnej. Korzystając z klasycznych i współczesnych teorii, modeli, wyników badań, przykładów praktycznych chcemy uwrażliwić studentów/studentki na wielość i różnorodność uwarunkowań procesu uczenia się i wychowania. Konstrukcja wykładów będzie wspierała rozwój myślenia krytycznego, w tym gotowości do wykorzystania ogólnej wiedzy naukowej w procesie dokonywania obserwacji, wnioskowania, interpretacji, oceny oraz komunikowania się z innymi podczas rozwiązywania złożonych problemów, szczególnie dotyczących zjawisk szkolnych. Psychologia może dostarczyć narzędzi do rozróżniania myślenia krytycznego (uwważnego, wytrwałego, refleksyjnego, opartego na wnikliwych obserwacjach i precyzyjnych definicjach) i zdroworozsądkowego/potocznego (często stronniczego, nasyconego stereotypami, uprzedzeniami, nadinterpretacjami, nieuprawnionymi uogólnieniami i innymi błędami myślenia). W tym względzie, dzięki poszerzaniu wiedzy z obszaru psychologii możemy rozwijać postawę refleksyjnego praktyka, gotowego do wieloaspektowego analizowania zjawisk związanych z funkcjonowaniem człowieka w sytuacjach społecznych, szczególnie w sytuacji szkolnej.

W części drugiej zajęcia poświęcone są zrozumieniu funkcji wieku szkolnego w cyklu życia i rozwoju człowieka. Na plan pierwszy wybija się tu jego funkcja socjalizacyjna. W tym okresie dziecko powinno przywiązać się do własnej społeczności i jej kultury. Powinno opanować podstawową wiedzę i nauczyć się stosować ją w konwencjonalny sposób. W sensie psychologicznym oznacza to podporządkowanie własnego zachowania i własnych procesów psychicznych obowiązującym w społeczności wzorom funkcjonowania.

W procesie formowania tożsamości faza ta odpowiedzialna jest przede wszystkim za międzypokoleniową ciągłość doświadczeń. Kluczowe w tym procesie znaczenie ma rozpoznawanie tzw. niezmienników (stałości zarówno dotyczących rzeczywistości fizycznej jak i społecznej) to znaczy wzorów, reguł i zasad oraz pojęć naukowych z zakresu zróżnicowanych działów nauki.

Kluczowe mechanizmy temu służące to: 1. identyfikacja rozumiana jako identyfikowanie czegoś i identyfikowanie się z kimś, 2. uczenie się pod kierunkiem. Ich poprawne i łączne działanie prowadzi w tym wieku do opanowania przez dziecko roli ucznia. Kompetencja ta pozwala mu radzić sobie z sytuacjami zadaniowymi poprzez poszukiwanie nauczycieli i uczenie się od nich.

Efekty uczenia się dla zajęć

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
Wiedzy - Student/ka:			

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
W1	zna i rozumie podstawowe pojęcia w psychologii służące wyjaśnianiu przebiegu procesów intelektualnych, emocjonalno-wolicjonalnych, komunikacyjnych, uczenia się, cele, zadania i metody psychologii oraz możliwości wykorzystania psychologii w szkole	B1.W1, B1.W3	Egzamin pisemny
W2	zna i rozumie normy rozwojowe dotyczące aspektu fizycznego (wzrost, motoryka, seksualność), psychicznego (poznanie, emocje, wola), społecznego (moralność)	B1.W1, B1.W2	Egzamin pisemny
W3	zna i rozumie mechanizm psychicznej adaptacji dziecka w wieku szkolnym, identyfikuje charakterystyczny dla wieku rodzaj motywacji, mechanizm funkcjonowania osobowości, poznawczego ustosunkowywania się, komunikowania się, uczenia się i różnice indywidualne w tym zakresie oraz możliwe zaburzenia	B1.W2, B1.W3	Egzamin pisemny
W4	rozumie centralne znaczenie w rozwoju dziecka w wieku szkolnym uczenia się pod kierunkiem, uwagi dowolnej, moralności konwencjonalnej, współpracy rówieśniczej, przyczyny nieprawidłowości w przebiegu procesu ich rozwoju oraz późniejsze rozwojowo skutki wynikające z tych nieprawidłowości	B1.W2, B1.W4	Egzamin pisemny
Umiejętności - Student/ka:			
U1	potrafi obserwować zachowania społeczne i ich uwarunkowania, analizować i interpretować sytuacje i zdarzenia w praktyce szkolnej w oparciu o wiedzę psychologiczną	B1.U2	Egzamin pisemny
U2	potrafi obserwować procesy rozwojowe uczniów	B1.U1	Egzamin pisemny
U3	potrafi dostosować sytuację nauczania przedmiotu do możliwości uczenia się dziecka w wieku szkolnym	B1.U1, B1.U5	Egzamin pisemny
U4	potrafi wspierać dziecko w wieku szkolnym w zakresie uczenia się przedmiotowej wiedzy, nabywania umiejętności i kształtowania nastawień	B1.U5, B1.U6	Egzamin pisemny
U5	potrafi rozpoznać symptomy prawidłowego i nieprawidłowego przebiegu procesu rozwoju dziecka w wieku szkolnym w obszarze rozwoju osobowości, funkcji intelektualnych, funkcji społeczno-emocjonalnych, wolicjonalnych, moralności, komunikacji i współpracy	B1.U1, B1.U6	Egzamin pisemny
Kompetencji społecznych - Student/ka:			
K1	jest gotowy/a do wykorzystania zdobytej wiedzy psychologicznej do analizy zdarzeń pedagogicznych, krytycznego myślenia o funkcjonowaniu człowieka w sytuacji szkolnej	B1.K2	Egzamin pisemny
K2	jest gotowy/a do autorefleksji nad własnym rozwojem zawodowym oraz refleksji na temat roli nauczyciela w procesie nauczania i wychowania uczniów	B1.K1	Egzamin pisemny
K3	jest gotowy/a do interweniowania w momencie rozpoznania sytuacji zagrażającej rozwojowi dziecka	B1.K2	Egzamin pisemny

Treści programowe dla zajęć

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
1.	Podstawowe pojęcia psychologii. Cele i zadania psychologii, możliwości wykorzystania psychologii w szkole. Myślenie krytyczne w pracy nauczyciela.	W1, U1, K1, K2	Wykład
2.	Struktura i funkcje podstawowych procesów psychicznych. Procesy poznawcze, spostrzeganie, odbiór i przetwarzanie informacji, mowa i język, myślenie i rozumowanie, uczenie się i pamięć, uwaga, emocje i motywacje w procesach regulacji zachowania.	W1, W3	Wykład
3.	Psychologiczne koncepcje człowieka a interpretacja zachowań ucznia i sytuacji w szkole. Kontekst psychologiczny projektowania procesów edukacyjnych. Psychologiczne podstawy pracy nauczyciela.	W1, U1, U2, K1, K2	Wykład
4.	Teorie integralnego rozwoju ucznia. Biologiczne i społeczne czynniki rozwoju. Rozwój wybranych funkcji psychicznych. Rozwój a wychowanie.	W2, K1	Wykład
5.	Rozwój psychiczny człowieka w cyklu życia oraz zadania rozwojowe stojące przed uczniem i nauczycielem w kolejnych okresach rozwojowych.	W2, U2	Wykład
6.	Zachowania społeczne i ich uwarunkowania a interpretacja funkcjonowania podmiotów w sytuacji szkolnej.	U1, K1	Wykład
7.	Proces funkcjonalnej i dysfunkcjonalnej adaptacji do środowiska; sytuacja psychologiczna; dynamika sytuacji psychologicznej (okresy: kryzysu strukturalnego, okresu stabilnego, kryzysu funkcjonalnego).	W3, K3	Wykład
8.	Dynamika środowisk społecznych w rozwoju; środowiska socjalizujące, prymitywizujące, zaburzające; zróżnicowanie przedmiotowe środowiska rozwoju.	W3, U3, U5, K3	Wykład
9.	Dynamika i struktura wieku rozwojowego dziecka w wieku szkolnym (kryzys 7 roku życia, nauczanie początkowe; nauczanie przedmiotowe; kryzys 13 roku życia); kryzys funkcjonalny poczucie niższości versus poczucie produktywności; rola mechanizmu kompensacji i zasobów społecznych	W3, W4, U5	Wykład
10.	Kierowanie sytuacją szkolną; fizyczne i społeczne aspekty sytuacji szkolnej; środowisko szkolne jako źródło zadań (zjawisko frustracji) i środków pomocniczych (wiedza, umiejętności, postawy).	U3, U4, U5	Wykład
11.	Samokontrola i samoopanowanie (identyfikacja i uczenie się od innych); umiejętność rozpoznawania konwencji w wieku szkolnym; proces opanowywania wzoru funkcjonowania (samokontroli zachowania i procesów psychicznych) zgodnie z konwencjami; dynamika i struktura funkcji psychicznych (funkcje intelektualne i wolicjonalno-emocjonalne).	W4, U4, U5	Wykład

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
12.	Niezmienniki funkcjonalne; zasady i reguły konstytutywne i konstytuowane; pojęcia spontaniczne i naukowe.	W3, U4	Wykład

Informacje dodatkowe

Forma zajęć	Metody i formy prowadzenia zajęć
Wykład	Wykład z prezentacją multimedialną wybranych zagadnień, Wykład konwersatoryjny, Wykład problemowy, Metoda analizy przypadków, Uczenie problemowe (Problem-based learning), Demonstracje dźwiękowe i/lub video

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć
Wykład	<p>Obecność na 80% zajęć. Egzamin zaliczony w wyniku uzyskania 51% łącznej sumy możliwych do uzyskania punktów. Kryteria oceniania wg skali stosowanej w UAM:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bardzo dobry (bdb; 5,0): student osiągnął planowane efekty uczenia się obejmujące wszystkie istotne aspekty w stopniu zaawansowanym • dobry plus (+db; 4,5): student osiągnął planowane efekty uczenia się obejmujące wszystkie istotne aspekty w stopniu bardzo wysokim, mogły pojawić się nieliczne błędy lub niepoprawności • dobry (db; 4,0): student osiągnął planowane efekty uczenia się obejmujące istotne aspekty w stopniu dobrym, mogły pojawić się błędy lub niepoprawności • dostateczny plus (+dst; 3,5): student osiągnął planowane efekty uczenia się bez niektórych istotnych aspektów, mogły pojawić się poważniejsze błędy lub niepoprawności • dostateczny (dst; 3,0): student osiągnął planowane efekty uczenia się bez niektórych istotnych aspektów, mogły pojawić się liczne błędy i niepoprawności • niedostateczny (ndst; 2,0): student nie osiągnął planowanych efektów uczenia się

Literatura

Obowiązkowa

1. Aronson E., Wilson T.D., Akert R.M., Psychologia społeczna. Serce i umysł (rozdział: Poznanie społeczne. W jaki sposób myślimy o świecie społecznym, s. 125-167), tłum. zbiorowe, Poznań 2006.
2. Brzezińska A., Dzieci z układu ryzyka, w: Ukryte piętno. Zagrożenia rozwoju w okresie dzieciństwa, red. A. Brzezińska, S. Jabłoński, M. Marchow, Poznań 2003, s. 11-37.
3. Brzezińska A., Społeczna psychologia rozwoju, Warszawa 2004, s. 19-25, 41-67, 71-97.
4. Ledzińska M., Czerwińska E., Psychologia nauczania. Ujęcie poznawcze, Warszawa 2011 (rozdz. Poznawać siebie, zrozumieć innych: uniwersalne cele kształcenia, s. 347-352).
5. Tavis C., Wade C., Psychologia. Podejścia oraz koncepcje, tłum. J. Gilewicz, Poznań 1999 (s. 25-35).
6. Zimbardo P., Gerrig R., Psychologia i życie, tłum. zbiorowe, Warszawa 2012 (s. 3-8, 13-23).
7. Appelt K., Wiek szkolny. Jak rozpoznać potencjał dziecka, w: Portrety psychologiczne człowieka. Praktyczna psychologia rozwojowa, red. A. Brzezińska, Gdańsk 2005, s. 259-301.
8. Smykowski B., Wiek szkolny, w: tegoż, Psychologia kryzysów w kulturowym rozwoju dzieci i młodzieży, Poznań 2012, s. 165-172.
9. Smykowski B., Matejczuk J.M., Wiek szkolny a poczucie stałości i przewidywalności, w: Wspomaganie rozwoju kompetencji emocjonalnych i społecznych dzieci w wieku wczesnoszkolnym, red. A. Brzezińska, K. Dembska, J. Reksnis, Poznań 2019, s. 43-67.
10. Wiliński P., Wiek szkolny. Jak rozpoznać ryzyko i jak pomagać, w: Portrety psychologiczne człowieka. Praktyczna psychologia rozwojowa, red. A. Brzezińska, Gdańsk 2005, s. 303-343.

Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć
Wykład	30
Czytanie wskazanej literatury	10
Przygotowanie do egzaminu	15
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 55
Liczba punktów ECTS	ECTS 2

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Efekty uczenia się dla kierunku

Kod	Treść
B1.K1	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do autorefleksji nad własnym rozwojem zawodowym
B1.K2	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do wykorzystania zdobytej wiedzy psychologicznej do analizy zdarzeń pedagogicznych
B1.U1	Absolwent/ka potrafi obserwować procesy rozwojowe uczniów
B1.U2	Absolwent/ka potrafi obserwować zachowania społeczne i ich uwarunkowania
B1.U5	Absolwent/ka potrafi rozpoznawać bariery i trudności uczniów w procesie uczenia się
B1.U6	Absolwent/ka potrafi identyfikować potrzeby uczniów w rozwoju uzdolnień i zainteresowań
B1.W1	Absolwent/ka zna i rozumie podstawowe pojęcia psychologii: procesy poznawcze, spostrzeganie, odbiór i przetwarzanie informacji, mowę i język, myślenie i rozumowanie, uczenie się i pamięć, rolę uwagi, emocje i motywacje w procesach regulacji zachowania, zdolności i uzdolnienia, psychologię różnic indywidualnych – różnice w zakresie inteligencji, temperamentu, osobowości i stylu poznawczego
B1.W2	Absolwent/ka zna i rozumie proces rozwoju ucznia w okresie dzieciństwa, adolescencji i wczesnej dorosłości: rozwój fizyczny, motoryczny i psychoseksualny, rozwój procesów poznawczych (myślenie, mowa, spostrzeganie, uwaga i pamięć), rozwój społeczno-emocjonalny i moralny, zmiany fizyczne i psychiczne w okresie dojrzewania, rozwój wybranych funkcji psychicznych, normę rozwojową, rozwój i kształtowanie osobowości, rozwój w kontekście wychowania, zaburzenia w rozwoju podstawowych procesów psychicznych, teorie integralnego rozwoju ucznia, dysharmonie i zaburzenia rozwojowe u uczniów, zaburzenia zachowania, zagadnienia: nieśmiałości i nadpobudliwości, szczególnych uzdolnień, zaburzeń funkcjonowania w okresie dorastania, obniżenia nastroju, depresji, krystalizowania się tożsamości, dorosłości, identyfikacji z nowymi rolami społecznymi, a także kształtowania się stylu życia
B1.W3	Absolwent/ka zna i rozumie teorię spostrzegania społecznego i komunikacji: zachowania społeczne i ich uwarunkowania, sytuację interpersonalną, empatię, zachowania asertywne, agresywne i uległe, postawy, stereotypy, uprzedzenia, stres i radzenie sobie z nim, porozumiewanie się ludzi w instytucjach, reguły współdziałania, procesy komunikowania się, bariery w komunikowaniu się, media i ich wpływ wychowawczy, style komunikowania się uczniów i nauczyciela, bariery w komunikowaniu się w klasie, różne formy komunikacji – autoprezentację, aktywne słuchanie, efektywne nadawanie, komunikację niewerbalną, porozumiewanie się emocjonalne w klasie, porozumiewanie się w sytuacjach konfliktowych
B1.W4	Absolwent/ka zna i rozumie proces uczenia się: modele uczenia się, w tym koncepcje klasyczne i współczesne ujęcia w oparciu o wyniki badań neuropsychologicznych, metody i techniki uczenia się z uwzględnieniem rozwijania metapoznania, trudności w uczeniu się, ich przyczyny i strategie ich przezwyciężania, metody i techniki identyfikacji oraz wspomagania rozwoju uzdolnień i zainteresowań, bariery i trudności w procesie komunikowania się, techniki i metody usprawniania komunikacji z uczniem oraz między uczniami